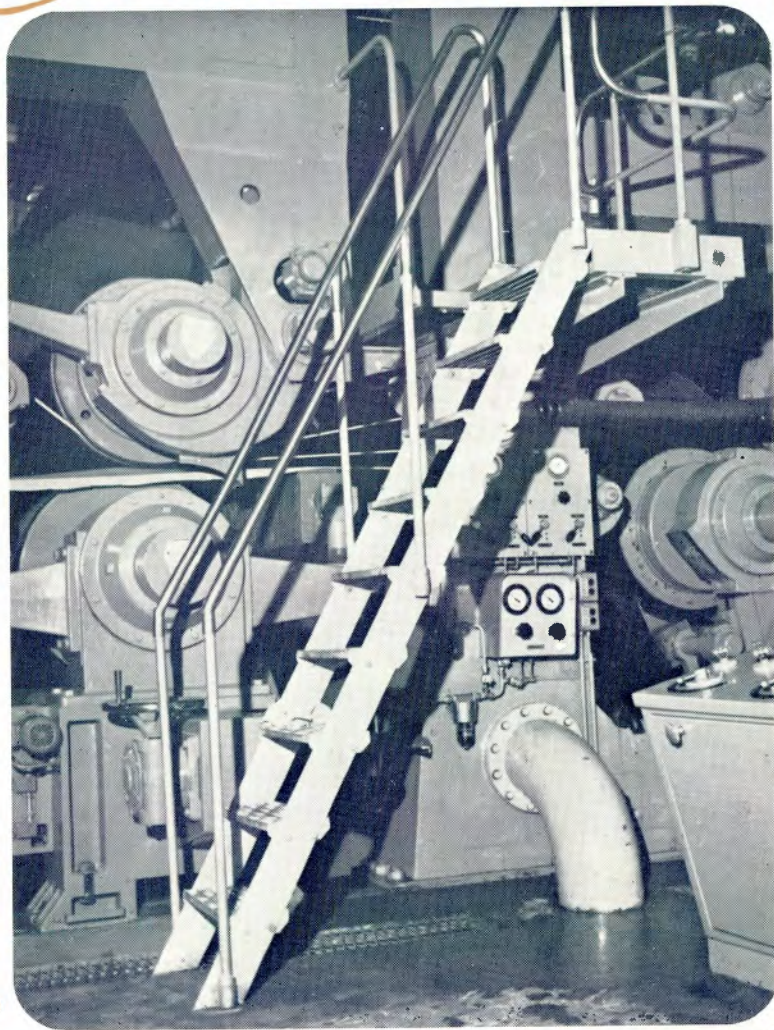

Ranheims- NYTT

For full kraft -

SEPTEMBER 1967

NR. 3 - 12. ÅRGANG

Det Ranheim som engang var —

INNHold:

Fjæra	1
Av R.P.s historie	4
Arsregnskapet for 1966.	6
Protokoll	9
Orkla Skogindustri	11
Gjennomtrekk	12
Om fedme	23
En jordlapp	26
Personalia, sport m. m.	

✱

Omslagsbildet:
Presspartiet P.M. VI.

✱

Redaksjonskomiteen:

Th. Overwien
Eivind Ahlberg
Tormod Barstad
Tor Schjetne
Torodd Ronæs

Redaktør:

Brynjulf Moksnes

Bedriftsavis for A/S RANHEIM PAPIRFABRIK RANHEIM

✱

„Fjæra”

På siste møte i bedriftsutvalget ble det meddelt at «Fjæra» ville bli nedlagt som mottakerstasjon for trevirke, og leverandører som hittil har benyttet sjøen som transportvei er gjort oppmerksom på at 15. september opphører all lossing ved Ranheim kai.

Den umiddelbare reaksjon på meddelelsen, var kanskje hos enkelte at et transportmiddel som kjøres helt frem til huggeriet og losses direkte inn i produksjonsstrengen, må være langt å foretrekke for et som stopper opp $\frac{3}{4}$ km fra forbruksstedet, og krever et spesielt anlegg og transportapparat for å bringe virket frem den siste biten. Men i og for seg er ikke sjøtransporten urasjonell. Selv disse små jektene som går i fraktfarten tar opp til 20 billass flisved, og når man kommer over en viss transportlengde, vil det svare seg med en tur med f. eks. M/S «Bergliot» pluss ekstra omlastninger og tilleggstransport fremfor å kjøre 20 vendinger med bil.

Det som imidlertid er skjedd, er at det etterhvert er blitt et misforhold mellom størrelsen av anlegget i fjæra og sjøtransportmengden. Når det gjelder tømmeret,

er det jo en kjensgjerning at fløtingen stadig har tapt terreng overfor transport med bil og jernbane, en utvikling som fikk et ekstra puff da man begynte å flytte barkeprosessen fra skogen til industribedriftene. Det er jo også adskillige år siden det siste tømmerselep kom hit til Ranheim.

Med hensyn til bakhonen, så kommer her først og fremst inn det moment, at sagbrukene i stadig større utstrekning har gått over til langhon, som ikke egner seg for sjøtransport. Ser vi på statistikken over tilført virke, viser det seg at andelen som kommer med fartøy, er blitt redusert ganske kraftig i de to siste år, og vi måtte regne med fortsatt nedgang i årene fremover.

Den lange kaien som dybdeforholdene gjør nødvendig, krever ikke så lite vedlikehold, og med jevne mellomrom er det nødvendig å foreta oppmudring. Da det så i vår ble klart at vi til sommeren måtte foreta et omfattende oppmudringsarbeid om fartøyene skulle sikres vann under kjølen på fjære sjø, var tiden inne til å ta sjøtransporten opp til vurdering. Tømmer sjefen kontaktet de brukene som sender virket med båt, for å drøfte muligheten for overgang til landverts transport. Overgangen byr riktignok på en del problemer, (bl. a. er det enkelte bruk som er avhengig av ferje for å komme frem) men det lar seg gjøre å gå over til biltransport for bakhonens vedkommende. En del kubb vil fortsatt måtte sendes sjøveien, og den må da losses ved kai i Trondheim.

Saksbehandlingen konkluderte med at kaien med tilhørende transport-innretninger har utspilt sin rolle og nedlegges. «Fjæra» har nok vært en hustru arbeidsplass vinterstid, men for den som har vennet seg til det, har vel arbeidet ute i frisk luft hatt sine positive sider, og vi får bare håpe at de som nå får sin arbeidsplass innenfor fabrikkveggene, ikke føler seg for innestengt. Det må også være ganske rart for mange som nå er opp i årene at «Fjæra» er ute av dansen. Den har jo tidligere vært en betydelig afdeling, og gjennom den gikk vanligvis veien til selve fabrikken for dem som ble ansatt i bedriften.

A. M.

Av Ranheim Papirfabriks historie

(Forts. fra nr. 2 1967)

1912. De arbeider som ved årets begynnelse gjenstod for å fullføre den i april vedtatte utvidelsesplan, ble gjennomført i første halvdel av 1912 og utviste at nybygningene i alt hadde kostet:

Papirfabrikken	kr. 258.000
Cellulosefabrikken »	217.000
Kraftanlegget	» 158.000
Sum kr.	633.000

dvs. for en økning av papirproduksjonen på ca. 2000 — fra 6500 til 8500 tonn — en *investeringsøkning* fra kr. 2.450.000 til kr. 3.100.000. Her som ellers i denne historikk er de anførte tall avrundet. For å uttrykke det på en annen måte: Med en investeringsøkning på ca. 26 % var oppnådd en kapasitetsøkning av ca. 31 %. Bildet var i realiteten noe lysere idet tynnpapiret fra den nye Yankeemaskine «Tre-a» var lettere selgelig enn de tykkere typer fra «Gammel-etta» og «To-a».

Man var imidlertid ikke helt ferdig med utvidelsene, idet det viste seg at man med den nødvendigevis økte råstofftilførsel måtte *utvide utstikkerkaien*, så at lossing av veden kunne foregå samtidig på to steder. Det ble forøvrig en forholdsvis liten utgiftspost på kr. 8000—9000 kroner. En mindre huggemaskin til viste det seg nødvendig å anskaffe.

Et annet utvidelsesprosjekt var også oppe til behandling i direksjonen: anskaffelse av dampmaskiner til drift av de 3 papirmaskiner. Forslaget var forårsaket av «den lave vandstand i Jonsvandet, som kun var tilstrækkelig til at holde fabrikken i drift til januar—februar 1913. Da man her ved kun vilde spare ca. 15 % av vandforbruket og der opplystes at fabrikken med fuld vandføring hadde mere end tilstrækkelig kraft besluttet man for tiden ikke at anskaffe de foreslaaede dampmaskiner, især da der tidligere aldrig hadde været mangel paa driftsvand.»

Det siste er ikke riktig, der hadde vært følelig mangel på vann i 1897, da vannføringen i elven sank, så at deler av fabrikken sto eller gikk med innskrenket drift, i 3 måneder.

Både cellulosefabrikken og papirfabrikken var i *uavbrutt drift* hele året unntatt 1 uke for innkobling av det nye turbinrør. Vedtilførselen forseres, dog uten at man kan øke tilførselen av bakved, — det blir tømmerkjøpene som må økes, så at det i 1912 blir omtrent likt av tømmer og kubb og bakved. Samtlige Namdalsbruk var nå kommet med som leverandører av bakved med kontrakt om levering for 10 år fremover, ca. 12.000 favner årlig. — Papirmaskin III prøvekjøres i august med bare dagskift, fra midten av september var den i full drift med 2 skift.

Cellulosefabrikken laget i 1912 7960 tonn cellulose (mot 6364 tonn i 10 måneder i 1911) til en produksjonspris av kr. 91.60 pr. tonn (mot 90.65 i 1911). — Papirfabrikken produserte 6890 tonn pakket papir (mot 5470 i 1911) til en produksjonspris av kr. 180.00 pr. tonn (mot kr. 182.33 i 1911)). Ved årets slutt var der ved fabrikken beholdninger av ved for ett års drift og vel så det.

Papirmarkedet, som i siste del av 1911 hadde stabilisert seg, viste de første 3 kvartaler av 1912 en vikende tendens med noe lavere priser enn 1911, men i siste kvartal økte etterspørselen uten at prisene kunne settes opp, salget på Amerika var fortsatt borte. Med produksjonsprisen kr. 180 pr. tonn ble årets gjennomsnittlige salgsspris kr. 214.23 (mot kr. 213.55 i 1911). Produksjonen gikk vesentlig til eksport på det europeiske marked, en del til Australia og Syd-Afrika, dette for de to gamle maskiners vedkommende. Tynnpapiret fra PM III hadde god avsetning. Hele året hadde man fullt av ordrer, og ved årets slutt hadde man kontrakter for tre kvartaler fremover.

Årets *totalresultat* var et overskudd på kr. 250.000, hvorav 120.000

til avskrivninger og 10 % utbytte med kr. 105.000.

1913. — Vi kan bruke den betegnelsen at Ranheim nå var en fullt utbygget fabrikk på 8500 tonn og med et stabilt finansielt grunnlag. Den var etter forholdene modernisert i de indre sektorer med unntak av koke-metoden. Oppgavene for den engere fabrikkledelse måtte bestå i å «soignere detaljene» og foreta hva man må betegne som de regulære vedlikeholdsarbeider og fornyelser.

I den ytre sektor sto der imidlertid en del tilbake, nemlig *rasjonalisering av transportene*. Fra brukene ved Trondheimsfjorden kom veden mest i lektere og med jekter, litt pr. jernbane. Fra Namdalen i jekter. Ranheim hadde inntil 1913 ingen egne fartøyer og betalte kr. 8.00 pr. favn for frakt av bakved fra Namdalsbruket. Dette forhold må ledelsen ha funnet å være uholdbart. Det var også vanskeligheter med å skaffe tonnasje. I 1913 ble derfor for det første innkjøpt en galeas, «Norden», og to jekter, «Kristina» og «Martha». Videre ble kontrahert ved Akers Mek. Verksted dampskipet «Ranheim» for kr. 117.000 med lasteevne 400 tonn, drektighet 329 brutto, 192 netto registertonn. Etter at disse skuter var

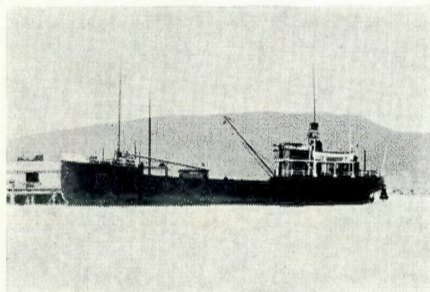
kommet i drift gikk frakten fra Namdalsbrukene ned til kr. 3.14 pr. favn, representerende en årlig besparelse på kr. 50—60 tusen kroner for de 10—12 tusen favner ved fra Namdalsbrukene.

Driften. — Begge fabrikker var i 1913 i uavbrutt drift. Cellulosefabrikken laget 9857 tonn cellulose (mot 7960 i 1912) til en produksjonspris av kr. 92.80 pr. tonn (mot kr. 91.60 i 1912). Papirfabrikken produserte 8539 tonn pakket papir (mot 6890 i 1912) til en produksjonspris av 184 kroner pr. tonn (mot 180 kroner i 1912).

Papirmarkedet hadde en vikende tendens, idet en del nye papirmaskiner var kommet i gang, så at produksjonen oversteg etterspørselen, hvorfor det var vanskelig å oppnå fjorårets priser. Med produksjonsprisen kr. 184 pr. tonn oppnåddes en gjennomsnitts salgpris av kr. 212.50 (mot 214.23 i 1912), hvilket ble betegnet som et godt resultat. Og Ranheim hadde hele året hatt fullt opp av ordrer, og som i fjoråret kontrakter for 3 kvartaler fremover ved årets slutt.

Årets *totalresultat* var et overskudd på kr. 258.000, hvorav kr. 150.000 til avskrivninger og 10 % utbytte med kr. 105.000.

(Forts.)

Dampskipet «Ranheim»

ÅRSREGNSKAPET FOR 1966

Året 1966 er det første i en lang årrekke da vi ikke kan henvise til rekordtall for vår totalproduksjon netto. Likevel fikk vi rekord i total omsetning som kan tilskrives at produksjonen har fått større bearbeidingsverdi. Ikke minst ekspansjonen i sekkefabrikken bidrar til dette.

Resultatet av vår virksomhet var imidlertid på nytt et år med redusert fortjenestemargin. Det henviser i så måte til vårt diagram hvor restsektoren, «Avskrivninger, skatter og overskudd», er gått ytterligere tilbake med 2 % av omsetningen.

Årsakene er mangeartede og til dels generelle for bransjen, men på vårt lokale plan kan vi nevne et forhold som er nokså nytt for oss — nemlig arbeidskraftssituasjonen med sterkt øket «gjennomtrekk». Dette har kostet oss store beløp i form av opplæring, øket svinn etc.

Videre legger vi merke til den sterke økning av våre renteutgifter som blant annet er en følge av våre store investeringer. Våre bankinnskudd og kontanter er nemlig redusert med ca. 14 mill. kroner i løpet av året, men vi har fremdeles en ganske solid likviditet, selv om store beløp på PM 6 ennå står ubetalt.

De store nye anleggene er som alt annet utsatt for slitasje og krever derfor store beløp i avskrivninger. Dette har da også bidratt til de høye avskrivningene i regnskapet for 1966. Det forhold at restsektorene i diagrammet «avskrivninger, skatter og overskudd» går ned er desto mere beklagelig, idet den forståelig nok burde gå opp for å dekke de store avskrivningspostene. Utsiktene for 1967 tyder dessverre ikke på det.

AKTIVA
STATUS PR. 31-12 1966
PASSIVA

Tomter, bygninger, maskiner, transport- midler, anlegg under arbeid	39.500.003
Verdipapirer	383.088
Varebeholdning inkl. varekontrakter	17.468.400
Diverse tilgodehavender	11.954.818
Bankinnskudd og kontanter	12.816.850
Skattetrekkmidler	524.349

Aksjekapital	1.950.000
Reservefond	10.580.500
Udisponert overskudd	6.304
Disposisjonsfond	3.550.000
÷ avsatt til skatter	230.000
÷ avsatt til utbytte	390.000
	<u>2.930.000</u>
	15.466.804
Avsetning til dekning av mulige tap på fordringer	1.104.000
Åpningsavskrivningsfond	548.000
+ avsatt	101.200
÷ avskrevet PM 6	649.200
	<u>0</u>
Langsiktig gjeld	39.860.000
Påløpet ikke ilignet skatt	252.658
Ilignet ubetalt skatt	234.891
Trukket forskuddsskatt	524.349
Div. gjeld inkl. varekontrakts- forpliktelser	25.204.806
	<u>66.076.704</u>
	82.647.508
	<u>82.647.508</u>
Garantiforpliktelser	442.708

Ranheim, 31. desember 1966
28. februar 1967

I styret for
A/S RANHEIM PAPIRFABRIK

Per Palmer. S. A. Solberg. Nils Astrup. Fredrik Kier. Th. Overwien. Anthon Ellingsen.

Revidert 2. mars 1967
Olav Skreen / Kjell Storrø
(statsaut. revisor)

Protokoll fra møtet i bedriftsutvalget

Møtet ble holdt i konferanserommet i mek. verksted fra kl. 1800. Dir. F. Kiær hadde meldt forfall, ellers var alle medlemmer til stede.

Dagsorden:

1. Orienterende meddelelse fra bedriftsledelsen.
2. Bedriftens regnskap for 1966 v/disp. Dyblie.
3. Litt om vern og velferdsarbeidet v/personalsjef Ronæs.
4. Eventuelt.

1. Orienterende meddelelse fra bedriftsledelsen.

Direktør Th. Overwien orienterte om den senere tids utvikling på papirmarkedet. Innenlands viser leveransene av kraftpapir fra de norske fabrikker i årets fire første måneder en svak tilbakegang som vesentlig skyldes svikt i forbruket hos en enkelt, større kjøper.

Eksporten har vært godt opprett-holdt. Til tross for tilbakegang i de skandinaviske kraftpapir-leveranser til Storbritannia, har det lyktes vår bedrift å øke vårt salg til England betydelig.

Totalt sett holder de skandinaviske eksportskipninger seg godt oppe, men fabrikkene arbeider stadig med små ordrebeholdninger og dermed oppstykket produksjon. Scankraft registrerte nylig den laveste ordrebeholdning på flere år.

Utsiktene fremover karakteriseres som usikre. Flere av hovedmarkedene er inne i en svak periode. Det gjelder så vel Tyskland som Storbritannia.

Overwien refererte resultatet for kraftpapiers vedkommende i den såkalte Kennedy-runden i Gatt. Den totale tollreduksjon for kraftpapir innen Fellesmarkedet (EEC) blir på 25 % over en 5 års periode. Dette er iallfall oppmuntrende, selv om det får liten betydning på kort sikt.

Overwien refererte endel statistikk over forventet kapasitetsutvidelse av verdens kraftpapir- og kraftpapirindustri i perioden 1. jan. 1966—1. jan.

1969. Alt tyder på at kapasiteten i dette tidsrom vil øke med ca. 25 %, eller mere enn forventet forbruksøkning i samme tidsrom. Mens Norden øker sin kapasitet med ca. 24 % eller over 500.000 tonn/år, øker USA og Canada med hele 27 % eller ca. 3.600.000 tonn/år. Under disse forhold er det vanskelig å anlegge et optimistisk syn på de nærmeste års utvikling av kraftpapirmarkedet.

Overwien orienterte videre om driftsforholdene hittil i år. Etter et halvt års drift av PM VI, har vi oppnådd betydelige kvalitetsforbedringer. Dessverre har vi i dagens skjerpede konkurranseklima ikke kunnet oppfylle alle våre kunders krav til kvalitet og heller ikke våre egne ønsker om effektiv, økonomisk produksjon.

Overwien orienterte videre om besluttede nyinvesteringer. *Sekkefabrikken* vil bl. a. bli utvidet med et tilbygg mot nord og en del nytt maskineri anskaffet.

Den nye *gummieringsmaskin* er nå i drift, og i *hylsevikleavdelingen* er limtanker og tørkeanlegg på plass. Den fjerde *Cambio-barkemaskin* regnes driftsklar til høsten. Papirfabrikens *limfortynningsanlegg* og *mot-taksapparat* for lim fra tankvogn er tatt i bruk.

Referertes at nåværende kostbare sjøverts tilførsel av flisved og lossing over kaien vil opphøre fra høsten ved overgang til biltransport. Fjæramannskapetene vil bli skaffet annet arbeid i fabrikken.

I tillegg til foranstående nevnte også dir. Overwien at vegen mellom mek. verksted og PM VI skal asfalteres.

Videre er det bevilget penger til å føre opp hybelhus for de ansatte.

2. Bedriftens regnskap.

Disponent Dyblie ga en grundig orientering om regnskapet for 1966. Det ble vedtatt å la medlemmene få anledning til å studere regnskapet, og ta opp eventuelle spørsmål i forbindelse med dette på neste møte.

3. Litt om vern og velferd.

På grunn av at tiden var langt fremskredet ble det etter forslag fra formannen vedtatt å utsette denne programpost til neste møte.

4. Eventuelt.

Myhre spurte om det var mulig å få etablert spiserom for ikke-røkere. Bedriftsledelsen lovte å se på mulighetene for dette.

Møller stilte spørsmålet om samarbeidet mellom bedriften og de an-

satte var godt nok. Han nevnte bl. a. at spørsmålet om underutvalg burde vurderes nærmere.

Bedriftsledelsen oppfordret de ansatte til å delta i underutvalg.

Knudsen nevnte at bekledningskostnadene kunne vært mindre dersom vi ikke hadde hatt så mye uvant arbeidshjelp i papirmaskinene.

Efschen lurte på om ikke verneutstyret ved utskottssoppløser ved PM VI var for dårlig. Vernelederen noterte seg saken, som ville bli sett på av verneutvalget.

Møtet sluttet kl. 2200.

Og så var det etterlysningen av spiserommet uten røyk. Hører at det har vært etterlysning av samme i bedriftsutvalget, så det lysner forhåpentlig i skodda. Etter det vi har sett i dagspressa, synes vi det haster.

Følgende opprop sto i Morgenposten på første side fredag den 11. august:

Den Norske Lægeforening henstiller

- til medlemmene av hensynet til problemets størrelse og alvor og eksemplets makt — å røke minst mulig utenfor den private engere krets.
- til ledere av hospitaler og medisinske institusjoner å gjøre sitt til at personalet ikke røker i arbeidstiden, og at røking ikke tillates i sykehusenes korridorer og andre rom utenom dem som er spesielt avsatt til røking.
- til lærere å ikke røke i skoletiden eller på skoleområdet.
- til foreldre å betenke sitt ansvar overfor sine barn og ved sitt eksempel å beskytte dem mot tobakens farer.
- til ansvarshavende for offentlige transportmidler, venteværelser o. l. å sikre enhver rett til luft som ikke er forurenset av tobakksrøk.
- til Fjernsynets ledelse om å be de opp tredende om mulig å la være å røke.

Du inhalerer litt for kraftig, Magda!

A/S ORKLA SKOGINDUSTRI

Tirsdag 13. juni hadde Fiber'n tur til Orkanger for å se på A/S Orkla Skogindustri's sponplatefabrikk. I en av de få sommerdagene med sol vi har hatt i sommer, foregikk turen med privatbiler, i alt 22 med ca. 80 deltakere, noenlunde jevnt fordelt på begge kjønn.

Bedriften hadde stilt en del funksjonærer til rådighet som guider, og kl. 18 startet omvisningen i bedriften.

Da også råstoffet her, som på Ranheim er trevirke, men her bjørk og or, mot hos oss gran og furu, hadde vi jo med en gang et viss sammenligningsgrunnlag.

Orkla Skogindustri er i dag landets største bedrift innen sponplateindustrien og har hatt en nesten eksplosiv utvikling. Fra en beskjeden start i 1960 med en produksjon på 5000 tonn, var produksjonen i 1966 35000 tonn fordelt på 3 fabrikker, henholdsvis i Orkanger, Røros og Salten, — og en fjerde fabrikk er under bygging i Kvam i Gudbrandsdalen, så her må en ha lov til å si at man ikke ligger på latsiden.

Forbruket av trevirke har økt jevnt og sikkert — fra 20 000 F m³ i 1960 til 90 000 i 1966. At disse 3 fabrikkene (den fjerde kommer også snart) har stor betydning for distriktene de ligger i, ser man av statistikken over trevirke, og når vi så legger til at det er skaffet til veie 350 nye arbeidsplasser på noen få år, må en ha lov til å si at disse bedriftene er kommet i rette tid, og er kommet for å bli.

Omsetningen i kroner har også vært eksplosiv — fra 5 mill. i 1960 til 35 mill. i 1966.

Alle kjenner i dag til sponplater, men at dette produktet anvendes på så mange forskjellige måter, hadde jeg ikke trodd. Sponplater i nær sagt alle mulige varianter, brukes i dag over alt i bygnings- og skipsindustrien og nye ting kommer stadig til. Ca. 15 prosent eksporteres. Jeg mener at vi her har et meget godt eksempel på, at med pågangsmot, god planlegging og tro på fremtiden kan det skapes ny industri. Opprinnelig var det vel arbeidsløhetsspøkelset» i Orkdalsfæret som ga støtet til Orkla

Skogindustri. Vi ønsker de driftige folkene på Orkanger lykke til i årene som kommer.

Etter omvisningen dro alle deltakerne til Baardshaug gård, hvor vi ble servert orkdalssådd og kaffe, som smakte fortreffelig.

Baardshaug, som i dag eies av direktør Alf Müller, og drives som et førsteklasses turisthotell, er vel Orkdalsforets mest kjente gård. Eiendommen ble omkring århundreskiftet kjøpt av minister Thams, som var en meget allsidig herremann og kom til å bety meget for hele Orkdalsforet. Han hadde også i sin tid Nord-Europas største sagbruk, og var bl. a. en stor laks-eksportør.

Det kan også nevnes at minister Thams allerede for ca. 70 år siden solgte prefabrikerte hus, så dette med ferdighus er altså ikke av ny dato.

Mest kjent er han jo i forbindelse med grubedriften på Løkken, hvor han var generaldirektør fra 1903 til 1910, og som far for Thamshavnbanen, som ble åpnet av Haakon VII i 1908.

Minister Thams døde i 1948.

Om Baardshaug gård vil jeg si, at her er svært mye vakkert å se, og et besøk her har alle utbytte av.

T. B.

Gjennomtrekk

I forrige nr. av R-N hadde T. B. en artikkel, «Generasjonsskifte», som omhandler den store gjennomtrekk av folk R.P. har hatt de siste par år.

Han nevner bl. a. de såkalte gode gamle tider, og at så og så mange har fått Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste her på fabrikken.

Ser vi litt nærmere på dette, var vel årsaken til stabiliteten før i tida nokså klar. Uten forkleinselse for de som har medaljen, må en vel si at det var slik, at hadde en først fått en jobb måtte en holde seg der om en trivdes i arbeidet eller ikke.

En del «gjennomtrekk» har bestandig vært holdt for et gode, og de som blir på fabrikken i dag, (og det er da også noen) blir der fordi de trives.

Kanskje er fremtidens trygghet for en god arbeidsstokk, nettopp det at gjennomtrekken er der, og da får det stå sin prøve om medaljene blir færre.

Nå ser vel T. B. situasjonen på sin måte. En god papirmaker er ikke utlært på kort tid. Så der er sikkert mere stabilitet å foretrekke.

Hva kan så gjøres for å få ungdommen til å være mere stabile?

Når en snakker med de som sier opp og slutter her på bedriften, kan

en gjøre seg opp forskjellige refleksjoner.

Av ungdommen blir det forlangt at de skal være produktive og effektive. Men selv om innstillingen er positiv må vi vel være enige om at på en del arbeidsplasser i bedriften er ikke jobben særlig spennende. Kanskje mangler det her opplysning om betydningen av arbeidet på den plass de står.

Det må vel også kunne sies at ungdommen har rett til å være effektiv? Under forhold med ensformig arbeid må det være viktig å skape interesse og trivsel på andre måter, ved f. eks. å få dem interessert i samarbeidsformer, i komitéarbeid eller andre utvalg som overing. har tatt opp i bedriftsutvalget.

Mange bedrifter her i landet forsøker i dag å få ungdommen interessert og føle seg med i fellesskapet ved å drive kurser, danne grupper i musikk, sang, kunst, amaterskuespill, sport osv. At slike ting har betydning er vel uten tvil, men det kreves stor innsats.

Ved flere bedrifter finnes personalgrupper som ivaretar de enkeltes interesser. Hvorfor ikke på Ranheim? Fagforeningens formann har — som

godt er — regelmessig kontortid, men han kan umulig vinne over alle personalsaker, og bedriftens personalsjef kan heller ikke makte å finne løsning på alle slike spørsmål.

En ting som skaffer mange problemer er husspørsmålet. For en familiemann som er så heldig å ha en hybel, men har familien langt borte, blir det i lengden rett og slett langsomt. Mange slutter av den grunn, når de får en arbeidssjanse i heimbygda, selv om fortjenesten der er dårligere og arbeidsplassen mere usikker. Dessuten finnes ungdommer som ikke kan skaffes hybel i det hele tatt i nærheten og med noenlunde rimelig leie.

At det er nok av problemer både for personalfolk og andre, er sikkert, men at noe kan gjøres for trivselen, slik at gjennomtrekken blir mindre, er også sikkert.

For å høre hva andre mener om spørsmålet, tropper vi opp på kontoret til fagforeningsformannen og «forlanger» hans løsning for å minske gjennomtrekken.

Han sier: Ranheim Papirfabrikk har siden det kan huskes hatt en stadig arbeidsstokk. Når vi nå er kommet inn i sterk «gjennomtrekk» er det vel flere årsaker. Generasjonen som i dag kommer inn i arbeidslivet har mange ting å velge i. Tenk bare på den mulighet til skolegang de har. De kan faktisk velge og vrake yrke. Slike muligheter hadde ikke vi. Det er en voldsom utvikling.

Gjennomtrekken ja — vi må vel ta i betraktning at det til stadighet skapes nye arbeidsplasser i storkommunen vi bor i. Og disse bedrifter kan gi sine ansatte mere normal arbeidsrytme og arbeidstid.

Noen medisin for å stanse gjennomtrekken kan jeg ikke gi, men ett er sikkert: Ungdommen av i dag har store muligheter på alle fronter, sier Myhre.

Vi stiller også Asbjørn Johansen, medlem av forbundsstyret, en del spørsmål.

— Har gjennomtrekken lenge vært

et problem i papirindustrien sør for Dovre?

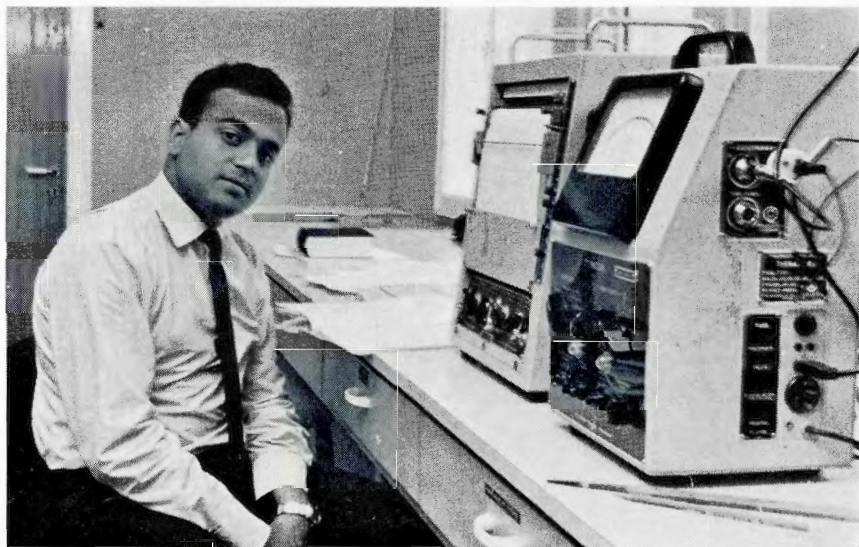
— Ved enkelte bedrifter har nok gjennomtrekken skapt problemer, men i det store og hele har det så vidt jeg har forstått gått bra. Det har vel faktisk vært et større problem å finne plass til folk som er blitt overflødige på grunn av modernisering og rasjonalisering. Det har også forekommet at hele fabrikker eller deler av fabrikker er blitt nedlagt, og en kan ikke se bort fra at muligheten for at denne utvikling vil fortsette. Den såkalte strukturrasjonalisering har som kjent ført til nedleggelse av mange treforedlingsbedrifter i Sverige, og at vi kan få en lignende fabrikkdød her i landet også, er vel dessverre ikke så usannsynlig. En kan vel si at det er dette problem som for tiden opptar forbundet mest.

— Mener du noe kan gjøres for å motvirke gjennomtrekken her på Ranheim?

— Når det gjelder situasjonen her på Ranheim, så har den selvsagt sin årsak i arbeidssituasjonen i Trondheimsområdet. Skiftarbeid er ikke populært, det fører mange ulemper med seg og betyr vel også en større påkjenning både fysisk og psykisk. Ingen skal fortenke folk i at de vil tjene til det daglige brød på en lettere måte. Noen patentmedisin for å motvirke gjennomtrekken finnes det vel neppe, men det som kanskje ville monne mest var vel om det kunne skaffes hus til folk, både leiligheter og hybler. En bedriftskantine med rimelige priser ville sikkert også være et pluss og føre til større trivsel på arbeidsplassen.

Artikkelen i forrige nummer, «Den nye gummieringsmaskinen», var skrevet av ing. C. B. Olberg.

Besøk fra India

Ingeniør Chakravarti på laboratoriet

Ingeniør Chakravarti kommer fra Bengal i India. Han skal om ca. 1 år begynne ved Titagal Paper Mills Ltd., som ligger ved foten av Himalaja. Det er en sulfat- og sulfittfabrikk. Sulfatmassen fremstilles av bambus i kontinuerlig koker. Denne massen gir et papir med svakere sprengstyrke og slitestyrke enn vår, men med god rivstyrke.

Det fremstilles ved Titagal alle sorter papir på 10 papirmaskiner. Den nyeste er bygget av Dories og har en topphastighet på 300 m/min. Hele produksjonen selges i India.

Fabrikken var tidligere eiet av Betram Company. Den ble senere overtatt av Wiggins Teape, men nå har den indiske stat aksjemajoriteten med 51 prosent. Resten av aksjene er fordelt mellom U.S.A. og England.

Fabrikken ligger i et strøk med fuktig og varmt klima om sommeren.

Vanlig temperatur er 35° C ute, og inne i papirfabrikken 55—60° C. Om vinteren kan utetemperaturen gå ned til $\div 10^{\circ}$ C.

Mr. Chakravarti har gjennomgått den obligatoriske 7-årige folkeskole i India. Realskole er 3-årig og gymnasen 2-årig. Begge de siste utdannelsetrinn må bekostes for de fleste vedkommende av egne midler. For videre utdannelse har Chakravarti studert kjemi, cellulose og papir ved London Universitet i 4 år, og var ferdig utdannet i 1966.

Siden den tid har han arbeidet i Tyskland, Sverige, U.S.A. og Norge ved papirfabrikker og forskningsinstitutter for å lære mere om masse- og papirframstilling.

Vi håper han får utbytte av sitt opphold her ved A/S Ranheim Papirfabrik og ønsker ham til lykke med de videre studier.

Dette ser alt bra ut! — Men penger og tomflasker må det være!

BRUSAUTOMATEN

Det var vel kantinekomiteen som først var inne på tanken å innføre automater i bedriften, og nå står den første der — blank og fin, ved siden av formannskontoret i Etterbehandlingsavdelingen. Automaten ble installert først på sommeren, og da man som vanlig drømte om varme solskinnsdager, var det rimelig den første automaten ble en «brusleverandør». Selv om sommeren ble en vanlig trøndersommer, så har omsetningen vist at behovet for en mineralvannsautomat var reelt nok. Tusenvis av flasker Solo og Cola har allerede lesket tørre struper, og mange har uttrykt sin begeistring for tiltaket. Så langt er altså alt såre vel, — men.

Ved stadige oppslag har bedriften varslet de ansatte om at forutsetnin-

gen for fortsatt drift av automaten, og eventuell utvidelse ved innkjøp av flere automater, har hele tiden vært at ledige flasker skal leveres tilbake. Nå har dessverre svinnet av tomflasker nådd slike høyder at bedriften overveier å stenge automaten, men man håper selvsagt de ansatte vil gjøre hva de kan for å bringe svinnet ned på et rimelig nivå, slik at automaten fortsatt kan holdes i drift.

Vi kan også nevne at det i oktober vil bli gjort et forsøk med en varmdrikkautomat. Denne vil bli plassert i spiserommet til arbeiderne i mekanisk verksted. Det vil ved oppslag bli gitt nærmere beskjed om tidspunktet for prøveoppstillingen.

T. R.

Vern og velferd 2. kvartal 1967

Verneutvalget gjennomførte i mai en vanlig vernerunde, og anmodninger om utbedring av forskjellige anmerkninger ble oversendt avdelingene. Stort sett må vi si at rapporten fra vernerunden stadig skrumper inn, — rene vernespørsmål blir nå sjelden bragt på bane av verneombudene, det blir etterhvert mere spørsmål av sosial karakter som blir reist. Det kan være maling av et toalett, ventilasjon av spiserom etc. Dette er selvsagt også ting som må utbedres, men det er likevel hyggelig å notere at de farlige arbeidsplasser forsvinner etterhvert. Foresten, gjør de det? Kanskje det er slik at vi ikke *ser* nok, at farlige forhold går oss forbi. Skadesstatistikken for 2. kvartal kan nemlig tyde på det. Kvartalet bragte oss nemlig hele 11 skader, og som det vil fremgå av oppstillingen nedenfor, ligger dette noe tilbake å ønske. Avdelingsvis fordelte skadene seg slik:

	Skader	Frav.dager
Cellulosefabrikken	3	35
Hovedavdelingen	4	51
Etterbehandlingsavd.	2	23
Salen	1	18
Sekkefabrikken	1	7
Mek. verksted	0	0
Bygningsavdelingen	0	0
Transportavdelingen	0	0
	11	134

Sammenlignet med tidligere år:

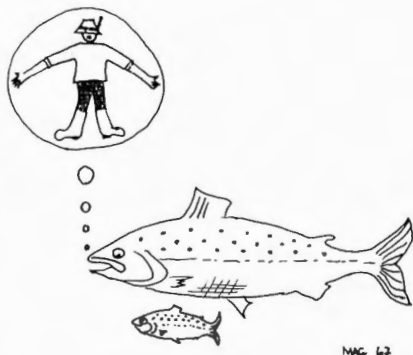
	Skader	Frav.dgr.	Pr. skade
2. kv. 1963	7	26	3.7 dgr.
1964	8	69	8.6 »
1965	10	214	21.4 »
1966	6	45	7.5 »
1967	11	134	12.2 »

Fra forrige kvartal er dessuten overført i alt 130 fraværskdager på grunn av skader, så samlet skadefravær i dette kvartal blir 264 dager. Det ble registrert i alt 311.810 arbeidstimer i kvartalet, og skadefraværet utgjør således ca. 0.68 prosent, og det er en stigning på 0.28 prosent fra forrige kvartal, så vi får bare ta

oss sammen og forsøke å få tallet nedover igjen.

Til slutt kan vi nevne at en del av våre verneombud og deres varamenn gjennomgikk et vernekurs i mai, med inspektør Alstad som kursleder.

Vernelederen.

En stor og en liten laks kom i sommer svømmende inn mot Stjørdalselva. Den lille kikket misunnelig på sin store, flotte kamerat, og sukket: «Den som kunne ha vært så stor og fin som du.»

Den store laksen slo et slag med sporden, gløttet på sin lille følgesvenn og svarte: «Jeg skal gi deg et godt råd: Når du kommer opp til Hegra, skal du nappe skikkelig i sluken til en Ranheims-mann som står der — så skal jeg hilse og si at du blir stor, du også.»

70 ÅR

Det tynnes ut i veteranklubben. Denne gang tar vi avskjed med 5 mann som har lagt 7 decennier bak seg:

Harald Rynning	22. juli
Oskar Paulsen	19. august
Kristoffer Johansen	13. september
Leonard Wærnes	14. september

*

Harald Rynning er Lillehammergutt og tilbragte nærmere 40 år i denne idylliske Mjøs-byen før han gjorde trønder av seg.

I 18-årsalderen fant Rynning at det var på tide å se noe mer av verden og satte kursen mot U.S.A., hvor han i første omgang tok jobb på en farm. Farmeren, som var født i Amerika av norske foreldre, holdt seg til norsk hjemme, så Rynning fikk ingen språk-

vansker i første omgang. Medaljens bakside var naturligvis at mulighetene for å lære engelsk ble noe begrenset.

Første dagen fikk Rynning i oppdrag å gå ned til barn og ta ut det teamet som sto der. Rynning, som naturligvis ikke ville gi inntrykk av at han var så underutviklet at han ikke forsto alminnelig norsk, unnlot å be om nærmere forklaring på denne dunkle beskjeden, og satte kursen mot den døren som var blitt utpekt. Han kom inn i stallen og foretok en nitid undersøkelse for å bringe på det rene om det fantes noe der inne som kunne karakteriseres som team, men han måtte slukøret returnere med den beskjed at noe slikt ikke lot seg påvise. Farmeren ble noe forbauset over denne foruroligende melding, men en rask inspeksjon bragte for dagen at hestespannet nok var på plass likevel.

Harald Rynning sammen med praktikanten Marian Cieslak fra Warszawa

Etter en tid tok Rynning skrittet over fra landbruk til industri, idet han fikk ansettelse i Western Electric i Chicago, dengang et firma av mere beskjedne størrelse, med ca. 22.000 ansatte mot ca. 45.000 i dag. Rynning ble satt til å montere smådeler, og gikk i gang med «penhanda». Men dette utløste en spontan reaksjon fra formannens side, og han ble betydet at det ikke gikk an å sitte og jobbe som ei gammel kjerring. Han fikk pent lære seg å bruke venstre hånd også.

Rynning likte seg svært godt i bedriften. Lønnen og arbeidsforholdene var meget bra. Etter 5 års opphold i Statene, fant han ut han ville ta en svipptur til sin utkårede i Norge for å feire bryllup, og så raskt tilbake til Chicago. Men gammellandet bandt med for sterke bånd, og det ble Lillehammer i stedet. Først 4 år på Hellebergs bilverksted, hvor han tidligere hadde gått i lære, og så over til Østlandske Petroleum, hvor han arbeidet inntil han forlot byen i 1940.

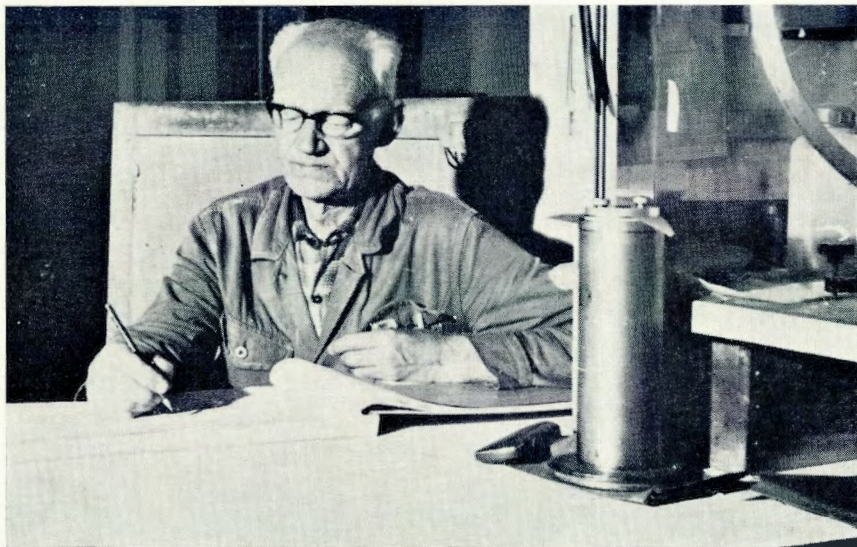
9. april 1940 trakk sersjant Rynning i uniform og deltok i kampene i Gausdal, bl. a. i trefningen ved Segalstad bru hvor fenrik Undset Svarstad falt. Kampene endte med at avdelingen ble tatt til fange og befalet internert. Rynning tok sjansen på å fordufte, og holdt det gående en stund i Lillehammer, men forholdene utviklet seg slik at dette ikke var noe blivende sted, og han besluttet å dra til sin frues hjemstavn, Trøndelag. Til å begynne med arbeidet han i et entreprenørfirma i Thamshavn. Senere fikk han ansettelse ved Orkla Grubers verksted. Ved frigjøringen fikk han ansvaret for det militære verksted på Midtsand og drev med overhaling av maskinelt utstyr av forskjellig slag, som var overtatt fra okkupasjonsmakten. I 1958 var jobben avsluttet, og Rynning kom til Ranheim som finmekaniker. Han overtok etterhvert vedlikeholdet av wireregulatorer og andre innretninger av lignende art, hvor en nensom hånd og god teknisk innsikt var en avgjørende forutsetning. Rynning ble også kontaktmann for de utenlandske praktikanter, ikke bare på grunn av sine sprogkunnskaper, men også fordi

han har et behagelig vesen og lett får kontakt med sine medmennesker. Selv har han mange hyggelige minner fra denne virksomheten, og har kunnet glede seg over at forbindelsen er vedlikeholdt etter at ungdommene har reist hjem.

De to siste årene har helsen tvunget Rynning til å holde seg i ro på sin eiendom Roten. Humøret har han dog i behold i fullt monn, og det er en vel tilfreds mann man treffer om man finner veien til hans hyggelige sted i nærheten av Hommelvik.

Oskar Paulsen ventet ikke lenge innen han knyttet forbindelsen med bedriften. Ikke før var han fylt 14 år, så skaffet han seg jobb i fjæra. Dengang var det bare løslis i jektene, og det tok hardt på hendene å stå og rote i dungen, foruten at arbeidet i seg selv naturligvis var meget anstrengende. Men den gode Oskar gikk på med friskt mot og lot seg på ingen måte avskrekke av et arbeid som vel egentlig ikke kunne sies å passe for guttunger. Han var kanskje litt for oppesen, for det gikk ikke bedre til enn at basen rapporterte at den unge arbeidstaker savnet den rette forståelse for nødvendigheten av å følge gitte påbud. Det dreiet seg i virkeligheten om en nokså bagatellmessig affære, men Paulsen ble oppkalt til selveste disponenten for å stande til rette. Lundberg fant saken så graverende at han besluttet å illegge synderen straffarbeid som skulle avtjenes i slåttonna på gården. Paulsen fant ikke dene form for straff særlig skremmende, og han trivdes utmerket som gårdsarbeider, ikke minst fordi en av husets unge damer viste ham stor oppmerksomhet og møtte daglig opp med blomster ved arbeidstidens slutt. Antagelig fant Lundberg at soringen nå antok en slik karakter at benådning kunne komme på tale, og til Paulsens store ergrelse ble resten av straffen ettergitt lenge før sommeren var over, og det bar ned i fjæra igjen.

I 1914 ble Paulsen overflyttet til papirfabrikken, som skulle bli hans arbeidsplass i 53 år. Etter å ha arbeidet noen år i pakkeriet, ble han tilsatt som wiregutt på PM II, og gikk så

gradene. Aldersfordelingen innen maskinbetjeningen gjorde at det ble en meget lang vei å gå til tross for Paulsens ubestridte dyktighet. Det tok faktisk hele 36 år før han avanserte til maskinfører, og ble en av dem som overtok ansvaret for PM IV da den kom i gang i 1954. I de siste årene har Paulsen arbeidet med spesialoppdrag hvor man har kunnet dra nytte av hans store erfaring og innsikt. Men det falt seg nå slik at den siste dagen i bedriften var han å finne på PM IV.

Paulsen hører til de mennesker som gjerne tar et tak når det trengs, og ikke er tungbedt når det er spørsmål om å påta seg verv av et eller annet slag. Han har da også gjort en stor innsats så vel innen fagbevegelsen som i andre organisasjoner av forskjellig art. Hovedhobbyen er selvsagt musikken. Som guttunge var han med i buekorps, hvor han trakterte blikkboks med så stor ferdighet at han snart ble oppfordret til å overta som trommeslager i Musikkforeningen. Fra tromme gikk han over til blåseinstrument, og i de siste av de 35 årene han var aktivt med i korpset, var det sousafonen som var hans instrument.

Hans administrative evner ble na-

turligvis også utnyttet, og han sto som formann i flere perioder, bl. a. under siste krig. Forholdene medførte at han gikk inn for å oppløse korpset og la instrumentene gå i dekning. Det ble nemlig spørsmål om å spille for et publikum som Paulsen gjerne blåste en lang marsj, dog ikke på Musikkforeningens instrumenter.

I 1945 var korpset på plass på Ranheim stasjon allerede første frigjøringsdag og hilste toget med fangene fra Falstad velkommen.

Utover sommeren ble det travle og inntektsbringende dager for korpset. Det var stevne i parken praktisk talt hver eneste helg. Tilstromningen var stor og loddssalget gikk strykende. Av og til kunne det bli noe bråk, og en gang fant Paulsen det nødvendig å tilkalle politi. Men i det samme han tok av mikrofonen for å ringe, kom han til å huske på at det ikke var søkt om politiets tillatelse til å arrangere den tilstelningen som nå var i gang, så bistand fra ordensmakten var det nok best å renonsere på. Det var ikke annet å gjøre enn å gå tilbake og avbryte festlighetene.

Også idretten har fanget Paulsens interesse. Han var med og stiftet R.I.L. på ny i sin tid, og han var blant stedets første fotballdommere.

Friluftslivet øvet også stor tiltrekning på ham, og det ble gjennom årene mange fisketurer, særlig til traktene omkring Gjervfjellet. Det hendte ofte at Paulsen dro på tur direkte fra nattskift lørdag morgen med telt og fiskeutstyr på sykkel.

Paulsen må sies å være en mann med mange talenter, som han har nyttet vel. I bevisstheten om å ha gjort en god jobb, ikke bare på arbeidsplassen, kan han nå sjalte over til et lavere gear og overlate arenaen til yngre krefter. Det er jo også mange til å overta, idet han faktisk har 7 barn og 2 barnebarn som er ansatt i bedriften. De siste representerer 4. generasjon av Paulsen-familien.

Oskar Paulsen har Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste samt Kongens Fortjenstmedalje, og han er en av Ranheim Musikkforenings tre æresmedlemmer.

Alfred Hagen kommer fra Strand i Åfjord. Han fikk tidlig føle livets alvor, idet han mistet sin far i 13-årsalderen, og måtte da ut i arbeidslivet for å bidra til familiens underhold. Delvis var han gjetergutt og delvis jobbet han på fiskeberget, og han hyret seg også som fraktekar på skuter i fart på kysten. Særlig hardt var arbeidet på fiskeberget. Han måtte opp kl. 3 om natten for å komme til arbeidsplassen i rett tid. Var det god tilførsel av fisk, ble det å holde på til langt på kveld. Det hendte at han ikke var hjemme igjen før ved 23-tiden.

I 17-årsalderen gikk Hagen til sjøs, og seilte først i innenriksfart og senere på de store hav. Hans første fartsår falt altså under første verdenskrig, men han unngikk forlis på en forunderlig måte. I denne perioden kom han til å mønstre av to ganger, og begge båtene han forlot, forsvant senere sporløst.

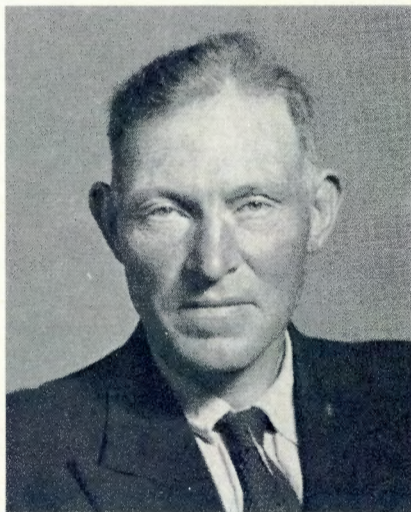
I 1924 giftet Hagen seg, og han ville da helst begi sjøen, men det var jo den gang ikke lett å få en jobb i land. Hans mor hadde i mellomtiden flyttet til Charlottenlund, og Hagen kunne godt tenke seg å bli ranheimsbbygg, men papirfabrikken hadde ingen ledig stilling, og det lyktes heller ikke å finne noen annen heller som

hadde bruk for en mann. Vel, så var det ikke annet å gjøre enn å oppsøke hyrekontoret. Tanken på å komme til Ranheim ble ikke oppgitt for det. Han skaffet sin frue hus på Reppe før han gikk over landgangen igjen, og når han senere var i land, benyttet han anledningen til å kontakte bedriften. I 1939 bestemte han seg for under enhver omstendighet å si sjøen farvel, og slo seg ned på Ranheim. Under krigen arbeidet han i sivilforsvarets luftvern, og så i 1945 ble det ansettelse på Ranheim.

Hagen har i alle disse 22 årene i bedriften arbeidet i kaustiseringsavdelingen, og har likt seg svært godt der, selv den første tiden da han holdt til i kalkbua. I en periode var han ferievikar i kokeriet, men var glad til da jobben var slutt og han kunne komme tilbake til sin gamle arbeidsplass.

Arbeidet sitt skjønner Hagen på en utmerket måte. Det vises så tydelig at han interesserer seg for det som foregår i de forskjellige tanker og beholdere, og at det er ham en tilfredsstillende å overvåke og lede prosessen slik at resultatet blir det best mulige.

I den tiden Hagen har hatt Ranheim som hjemsted har han bodd ganske mange steder, men i 1947 skaffet han seg tomt, og to år senere kunne

han flytte inn i eget hus, hvor han stortrives. Hans kjæreste hobby er å ligge ute på sjøen og fiske, og han regner med å få mange fine dager på fjorden nå når han kan bestemme skiftplanen selv. Det vil også bli god anledning til å besøke barn og barnebarn som alle er bosatt i Trondheim. Så er det hus og hage som krever sitt. Å, nei, det blir nok ikke noen fritidsproblemer der i gården.

Etter at ovenstående var satt, mottok vi den sørgelige meddelelse at Alfred Hagen var gått bort. Han var på arbeid som vanlig lørdag 2. september, men nevnte at han følte seg uvel. Ut på kvelden sovnet han inn.

Kristoffer Johansen er ranheimsgutt, og i likhet med så mange andre, fabrikkarbeider fra barndommen av. Hans første beskjeftigelse var å male turbinledningen, og da den jobben var avsluttet, ble det naturligvis å ta fatt i fjæra. Det var jo den gang bedriftens inngangsavdeling.

Veien gikk så til mek. verksted, hvor han ble tilsatt som oppslager. Etter å ha svinget sleggen noen år, mente Johansen det var på tide å utvide erfaringsområdet ved å prøve noe nytt. Dessuten kunne det være artig å se hvordan det så ut utenfor

Ranheim, så resultatet ble at «Kekken» dro til sjøs.

Etter ca. 3 års fartstid satte han kursen mot Ranheim igjen. På båten hadde han vært fyrbøter, og det var jo da nok så selvfølgelig at den nye arbeidsplassen ble fyrhuset. I 1947 ble han utlånt til mekanisk verksted som hjelpearbeider for å bidra til å få fortgang med en del presserende reparasjoner i cellulosefabrikken. Da så denne avdeling skulle ha ham tilbake, protesterte verksmesteren høylydt mot den urimelighet å overflytte en habil fagarbeider til en av produksjonsavdelingene, og cellulosemesteren måtte renonsere på å få den utlånte tilbake. På et vis fikk i grunnen begge avdelinger sine ønsker oppfylt, for Johanssen fikk som rimelig kan være, vedlikeholdet av kjelene som spesialitet, og ble da på sett og vis cellulosefabrikkens mann likevel. Arbeidet med kjelanleggene er naturligvis meget ansvarsfullt, og her er Johansen absolutt den rette mann. Han er nøyaktig og meget pålitelig, og er derfor også blitt en ansvarlig kontrollinstans for disse anlegg. Han har også forestått alle trykkprøver av kjelene.

Johansen var i unge dager en fremragende fotballspiller. Han gikk inn for treningen med liv og lyst, og opparbeidet en kondisjon og hurtighet som gjorde ham til en meget effektiv spiller i løperrekken. Og tallrike er de knallharde skuddene som havnet i nettet og sikret seiren for laget. — Johansen spilte sin siste kamp i 1931, men interessen for fotballsporten er like aktiv fremdeles.

Han går over i pensjonistenes rekke etter 52 år i bedriftens tjeneste med formen i behold, og det er nok langt fra uvirksomhet som preger opplegget for dagene fremover.

Johansen har Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste samt Kongens fortjenstmedalje.

Leonard Wærnes er født i Trondheim. Da han var i 8-årsalderen flyttet familien til Skatval. Her trivdes han bra, men gjennom årene hørte han mye snakk om Ranheim. Han kjente flere som hadde fått ansettelse der og blitt ranheimsbbygg. Omsider

bestemte Wærnes seg for å søke lykken der han også. Våren 1916 pakket han nisteskreppe og la ut på ferden. Vel fremme oppsøkte han papirmester Wahlberg, som førte ham inn i rullene som wiregutt på PM II. Han ble tatt hånd om av formann Svård, som lærte ham mange nyttige ting. En gang det gikk huller i papirbanen fortalte Svård at «hemma i Sverige» var det vanlig i slike tilfeller å ansette en mann ekstra som klistret lapper over hullene. Metoden kom dog av en eller annen grunn ikke til anvendelse på Ranheim. Når det ble kjørt spenn-papir på maskinen, ble banen delt på midten med spritsen og opprullet på spindler. Disse hadde nokså lett for å hoppe ut av lagrene, og en gang var det temmelig nære på for Wærnes, — men han var heldig og slapp med en kløvet tresko.

Etter å ha arbeidet på PM II i ca. 25 år gikk Wærnes over i annen virksomhet, men kom tilbake til bedriften igjen som utarbeider noen år senere. I de siste 10 årene har han forestått rensnings- og rydningstjenesten i mek. verksted.

Wærnes er en meget munter herre med en rammende replikk, og han er i besittelse av et utpreget komikertalent. En tid opptrådte han meget på de skrå bredder og gjorde stor lykke med sin pussige figurer. Sanger er han også, og har latt sin røst lyde i Ranheim Mannskor, som han i sin tid var med å stifte.

I unge dager var han en flittig gjest på idrettsbanen, hvor han fortrinnsvis drev friidrett, men han gjorde seg også bemerket som fotballspiller. Wærnes liker også å boltre seg i

de salte vover, og var vel den mest iherdige baderen i Ranheimsfjæra.

Eilers hadde livet i skog og mark en høy stjerne hos ham, og mangen Heimfjord-ørret har takket være Wærnes havnet i den sorte gryte. Så sent som ifjor var han sammen med sin sønn på laksefiske i Gaula, og hadde gleden av å være med på å lande en rugg på 20 kilo.

Det første Wærnes akter å foreta seg som pensjonist, er å ta seg en lengere ferie i Linköping, hvor hans datter er bosatt. Det gleder han seg meget til — og også til i det hele tatt å kunne tilbringe dagene helt som han selv måtte ønske det.

A. M.

Ingeniør Henry Mørch fylte 75 år 30/7 - 67. Vi gratulerer post festum.

70 år:

Ole S. Barstad	12/12 - 67
Trygve Andersen	14/12 - 67
Reidar Selnes	25/12 - 67

60 år:

Ragnar Rolandsen	11/10 - 67
Hermund Skjervold	7/12 - 67

50 år:

Birger Eggen	18/12 - 67
Petter Rendalsvik	23/12 - 67

Om fedme

Til alle tider har det vært og vil det vel også være mennesker som er tykkere og fetere enn andre. Synet på hvorledes et menneske bør se ut, har variert sterkt fra tid til annen. Fra det greske skjønnhetsideal og Venus fra Milo over Rubens og Rembrandts svulmende deiligheter og frem til vår nøkterne tid, hvor vi igjen ser hen til grekernes oldtidsideal som det beste og riktigste både i estetisk og i medisinsk henseende. En legemsbygning som viser musklernes frie spill og kroppens rene linjer og som ikke er skjemmaet av dekkende fettpolster.

Det skal ikke forsøkes laget noe historisk tilbakeblikk i denne anledning, skjønt allerede Hippokrates var klar over at fedme var en uheldig komplikasjon til sykkelige tilstander. Men jeg vil gjerne få kaste et blikk på det store masseeksperiment som krigstidens ernæringsforhold ga oss. Vi vet jo alle at kosten i den tid var knapp, ja, til sine tider meget knapp, selv om vi neppe kan si at det var noen hungersnød her i landet. De fleste av oss tok av i vekt, og de fete kanskje i sterkere grad enn de andre, og merkelig nok befant vi oss vel ved det. Hjerte- og leddpasientene kviknet til da de ble kvitt den store

ekstravekt de ellers hadde båret på. Noen sykdom som direkte skyldtes underernæring så vi vel ikke. Jeg tenker da naturligvis ikke på konsentrasjonsleirene, men på alle de andre som stort sett levde en relativ vanlig tilværelse. Så langt var altså alt vel, men hvorledes utviklet tilstanden seg etter 1945? Maten ble plutselig meget mere kaloririk, og da vi var innstilt på de store kvantiteter av krigskost, ble der spist — jeg hadde nær sagt — over evne. Det var jo så meget vi syntes vi skulle ta igjen av alt det gode vi hadde gått glipp av under krigen. Og følgene uteble naturligvis ikke. I de årene som fulgte økte vekten igjen, og mange — særlig de som før hadde vært fete, la på seg igjen både 10, 20, ja, 30 kilo. Det sier seg jo selv at dette i særlig grad måtte få uheldige følger for hjerte- og leddpasienter. Så overveldende har denne stadige og store vektøkning virket at man nå kan snakke om fedme som en virkelig snikende folkesykdom. Snikende fordi den utvikler seg så langsomt og at man tilsynelatende er frisk, «ser fabelaktig godt ut», er bare litt tyngre i pusten, og fordi folk flest ikke har begrep om hvor besværlig og direkte farlig en slik tilstand er og særlig blir.

Hvor skal man så trekke grensen mellom det normale og det skadelige? Det blir ofte skjønnsmessig. Foruten vekt og høyde må man også ta i betraktning kroppsbygningen, om benbygningen er grov eller spinkel, om muskulaturen er kraftig eller lite utviklet. På kontoret hører jeg ofte pasienter i 40–50-årsalderen si: «Ja, men, doktor, jeg i min alder må da få lov til å legge på meg litt, få et lite alderstillegg.» Faktum er at man med stigende alder snarere burde ta av litt i vekt, fordi muskulaturen, som i ungdommen er kraftig utviklet, sviner noe som følge av at man etter som tiden går fører et roligere liv og helst unngår anstrengelser.

Normalt har jo menneskene en ganske fint regulerende mekanisme for vekten i det såkalte magemål, altså

organismen sier selv fra hvor meget den trenger, så man kan spise seg mett og likevel holde vekten, til tross for at forbruket kan variere ganske sterkt fra dag til dag. Jeg skal ikke her gå inn på alle de årsaker som skulle være av betydning for fedmedannelsen, men bare nevne at det ser ut til at de ytre årsaker, det at man spiser mere enn man trenger, er de sterkeste utslagsgivende.

Noe av det jeg oftest hører på kontoret av overvektige er at de spiser da «nesten ingen ting». Meget ofte er det kamuflasje for småspising, som de ikke regner for noen ting. Det ble for å bringe litt rede på dette utført et forsøk på Rikshospitalet med sukkersyke-pasienter. Disse var innstilt på en nøyaktig diett, så «inntekten» var kjent, og for å registrere «utgiften» gikk pasientene om dagen med en skrittmåler, og under sengen var det installert en seismograf. Det viste seg da at de slanke beveget seg mye mere og var mere urolige om natten enn de fete, som nesten ikke beveget seg om dagen og om natten lå praktisk talt stille, altså hadde mindre «utgifter». Og konklusjonen var at de fete som påberoper seg at de ikke spiser mere enn de slanke har rett, men de trenger jo så meget mindre. Alt dette naturligvis under forutsetning av at stoffskiftet er normalt.

Hva er så grunnen til at vi mennesker spiser så forskjellig, og at mange spiser meget mere enn de trenger?

En amerikaner, Charles Freed, har oppstilt en rekke grunner til at enkelte mennesker spiser for meget:

1. Omgivelser, vane, forretningsfolk.
2. Økonomiske grunner, intet må gå til spille.
3. Montoni, tidsfordriv.
4. Arbeid med mat, kokker, restauranterfolk.
5. Organiske sykdommer med lang rekonvalesens, benbrudd.
6. Nervøsitet.
7. Hormonale forstyrrelser.
8. Underbevisste faktorer.

De fleste av disse faktorer er ganske innlysende, men det han særlig hefter seg ved er de psykiske fakto-

rers rolle, og han mener at man her er ved et av kjernepunktene ved forspising. Ikke i mindre enn 93 % av hans materiale mener han at dette er hovedårsaken. Han stiller følgende spørsmål til sine fete pasienter:

Når De er nervøs eller oppskaket, spiser De da mere eller mindre enn vanlig?

370 svarte at de spiste mere, 95 spiste mere når de var trette, plaget eller ikke hadde noe å gjøre, mens bare 35 spiste som vanlig.

Dette skulle jo peke sterkt i retning av at de nervøse spenningstilstander er en betydelig faktor for begynnelsen til fedme. Flere andre forskere er kommet til lignende resultater, og enkelte mener at mange pasienter trenger psykoterapi før man setter i gang med avmagringsregime.

Hvorvidt arv spiller noen rolle er det svært delte meninger om, men det er vel mest sannsynlig at det som «arves» er et miljø hvori det spises for meget.

Følger og farer.

Det er uten videre klart at en slik overbelastning av motor og karosseri som fedme er, før eller senere må føre til sykelige tilstander, selv om mange fete utrolig lenge kan føle seg og være helt friske og kjekke.

Den største komplikasjon får vi først og fremst fra sirkulasjonsapparatets side, og det er jo rimelig når vi tenker på det merarbeid som hjertet må utføre når kroppen skal bære denne ofte, mekanisk sett, uheldig plaserte ekstravekt. Dertil skal jo også fettene ha sin sirkulasjon, selv om denne spiller en beskjeden rolle i belastningen av hjertet. Av langt større betydning er imidlertid fettets plassering i det indre, i magen, og i brystkassen. Fettet i magen gjør at den viktigste pustemuskelen vi har, mellomgulvet, ikke får anledning til å bevege seg så fritt som det skal. Dessuten kommer hjertet i en uheldig skråstilling ved at mellomgulvet skyves oppover, likeledes infiltrer fett ofte selve hjertemusklene og svekker det på den måten. Som om dette ikke skulle være nok, er det velkjent at de overfete har en uttalt åreforkalkning

med høyt blodtrykk som resultat, og det er jo uten videre klart at det betyr en øket belastning på hjertet, og resultatet er hjertesvikt med alle dens plager, åndenoden er det første som merkes, og den kan nå slike grader at pasienten blir andpusten bare han skal snu seg i sengen.

På grunn av mellomgulvets små bevegelser blir det dårlig utlufning av lungene, og resultatet viser seg ved forkjølelser, bronkitter og lungebetennelser.

Fra fordøyelsesapparatets side er det magekatarren og forstoppelsen som preger bildet. Fra gammelt av er det kjent at gallesten forekommer langt oftere hos overvektige enn de andre.

På grunn av fettmassenes utspiling av magen og dels også på grunn av den svake bukmuskulatur, er brokk, særlig navlebrokk, ingen sjelden komplikasjon.

Det er også et velkjent forhold at overvektige svetter meget lettere og rikeligere enn andre, både ved forhøyet temperatur i omgivelsene og ved arbeid. Dette kommer av at fett er en meget dårlig varmeleder og reguleringen av kroppstemperaturen må derfor foregå ved fordamping fra hudens overflate. Som om svettingen i seg selv ikke var ubehagelig nok, så dannes der i fettfolder og alle steder hvor hud ligger mot hud, lett sår. På disse steder fordamper ikke svetten, og den oppløser huden.

Mor, er alt det der bare én dame?

Når fjærene blir overbelastet, knirker de, pleier jeg å si. Det vil igjen si at leddene i hofter, knær og ankler som blir utsatt for den abnorme belastning får øket slitasje, og følgen er forkalkninger. Plattfot kan også være en av overvektens følgesvenner, og plagene kjennes nok av mange.

Dr. O. Smith.

NORDISK REKORD

Juniorstafettlaget i Ranheim Idr.l., som i fjor satte nordisk juniorrekord på 4x100 m med 42,5 har også i år utført en bragd. Under norgesmesterskapet på Lerkendal noterte de seg nemlig for ny nordisk juniorrekord på 1000 m stafett. Laget ble nr. 3 og tiden ble 1.57.0.

Det er det samme mannskapet som i fjor, nemlig Jens P. Guldseth, Tor Einar Johnsen, Kjell Ove Johnsen og Jostein Nilsen.

Gratulerer!

EN JORDLAPP

Buret

Heller ikke i dette nummer av R-N kan vi love å bli ferdig med serien om husmannsplassene på Ranheim. Denne gang har vi tenkt å ta for oss noen plasser som egentlig burde ha vært med før. Det gjelder for det første Osen ved Jonsvatnet. Dette var en husmannsplass under Ranheim Vestre — ihvertfall i 1875. Det var da en dame som het Anne Katrine Jonsdatter som bodde der. Videre personalregister må vi avstå fra.

Vi har videre en plass som i 1875 hadde navnet Ranheimsmark. Vi vet det ikke så sikkert, men vi lurer på om ikke dette navnet senere ble til Markaplassen. Nok om det. I 1875 het han som var husmann der Johan Thomassen, og hans kone het Toletta Einarsdatter.

Men nå søker vi oss ned til lavlandet igjen, nærmere bestemt til en plass ved navn Buret. Hva dette navnet skriver seg fra er ikke godt å si, men i 1875 bodde det ihvertfall en mann der som het Lars Olsen Østling. Han var gift med Marit Jonsdatter. Buret var en av de tidligere nevnte husmannsplassene uten jord.

Vi har visst før nevnt i denne serie at gårdene Ranheim Vestre, Nedre og Øvre Vigen til sine tider har gjort det noe problematisk når det gjelder å fastslå under hvilken gård plassene opprinnelig har ligget. En ting er imidlertid sikkert, og det er at Petersborg, også kalt Darellgården, en gang var en husmannsplass under Nedre Vigen, og at eieren av Nedre Vigen i 1796 solgte plassen til kjøp-

mann Peter Stalin fra Trondheim. Det kan her bemerkes at det har vært delte meninger om denne herr Stalins opprinnelse, men dette er det ikke vår sak å ta standpunkt til. Vi vil bare fastslå at det bekrefter vår erfaring når det gjelder å oppspore historiske data.

Petersborg ble senere solgt til Strinda kommune, som brukte stedet til hjem for fattige en del år. Senere eiere har vært Gustaf Darell og Peder Nervik.

Petersborgs nærmeste nabo, Amalienborg, var også husmannsplass til å begynne med. Eller rettere sagt så

var det plassene Sandhaugen og Minerplass som ble slått sammen og ble til gården Amalienborg. Denne gård skiftet eier mange ganger i årenes løp. Bl. a. var også foreldrene til Henrik Mathisen en gang eiere av stedet. Henrik Mathisen var, som kanskje en del vet, en kjent historiegransker i sin tid.

Etter som Presthus er nærmeste nabo til Ranheim Vestre, tar vi med de plassene vi vet om som hørte til under denne gården. Det er Presthusdalen, Presthusmarken og Presthushaugen. Uten nærmere kommentar.

Dr. Banks lykkepiller

Dr. Murray Banks er professor i psykologi ved Long Island University, New York. Han anbefaler livlig, flittig bruk av 6 spesialpiller som skal sikre lykken. Etter den presse han har fått, må hans resept ha vunnet almen tilslutning. Følger man oppskriften, behøver man hverken å ha bekymringer, få magesår, høyt blodtrykk eller mental angst. Pillene koster intet å tilberede, og restepenen som vi gjengir nedenfor er gratis:

Pille nr. 1: Hold opp med å lyve for deg selv. Du kan, sier dr. Murray, lyve for din kone, for sjefen og for verden, men du må ikke lyve for deg selv.

Pille nr. 2: Gi blaffen i din høye alder. Enkelte mennesker er gamle når de er 30, andre er fremdeles unge når de er 80. Ungdom, sa en gang general McArthur, er ikke en bestemt del av livet — det er en sjelelig tilstand. — Ingen blir gammel bare av

å leve et bestemt antall år. Folk blir gamle ved å svikte sine interesser. Årene kan gi huden rynker, men gir man opp sine interesser får sjelen rynker.

Pille nr. 3: Sørg for å myrde dine bekymringer før de myrder deg. Bekymringer er den frykteligste fiende personligheten har.

Pille nr. 4: Lev ditt liv en dag av gangen. Hvis vi gjør det, vil vi ikke ha bekymringer for det som hendte i går og det som muligens vil hende i morgen.

Pille nr. 5 er kanskje den mest effektive, fordi den har noe med den sjelelige holdning å gjøre: Vi er hva vi tror å være. Hvis vi tror at vi er lykkelige, så er vi lykkelige, og hvis vi tror at vi er ulykkelige, så er vi det også.

Pille nr. 6: Evnen til å le. Uten den hjelper ingen av de øvrige piller. Man bør omhyggelig pleie og utvikle sin sans for humor.

In memoriam

Tormod Ottesen, født 17. august 1907, død 18. juni 1967.

Alfred Hagen, født 13. september 1897, død 2. sept. 1967.

T A K K

En lyninnsamling, hvis hensikt var Ranheim Idrettslags deltagelse i NM i stafett for junior, ga til resultat kr. 407,00. Juniorene kvitterte med mesterskap og nok en nordisk juniorrekord.

Idrettslaget takker hjerteligst for oppslutningen om lyninnsamlingen.

Lysløype

Planer om en lysløype i Ranheimsområdet er ikke akkurat av ny dato, men av en eller annen grunn er realiseringen av planen blitt utsatt.

Finansieringen har selvsagt vært et problem her også, slik som det nå er i de fleste tilfeller av liknende art. Men når alle gode krefter slår seg sammen, blir det som oftest en råd. Slik også i dette tilfelle. Den kan nevnes at Norsk Tipping og Trondheim kommune også har vært i bildet, og det er godt håp om positive resultater når søknadene blir behandlet av de bevilgende myndigheter, sier komiteens formann, Øistein Saksvik.

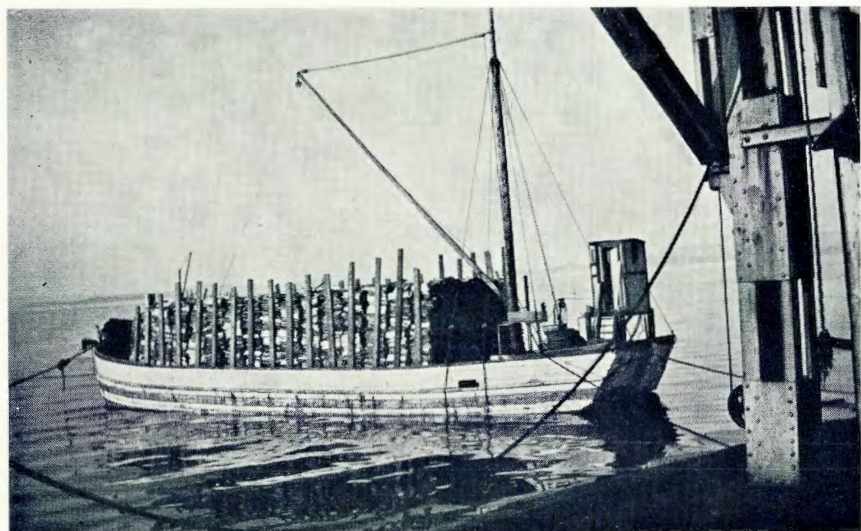
Ellers er det jo dugnadsinnsatsen det er kalkulert med, og så vidt vi forstår har denne vært tilfredsstillende. Vi skal ikke nevne noe tall når det gjelder arbeidstimer. Vi vil bare antyde at det nok må anvendes et

firesifret tall hvis vi skal få med alle dugnadstimer. Likevel tror vi at det fremdeles er behov for innsatsvillige til dugnad i lysløypa.

Når det gjelder selve løypa, så er den lagt i området vest for Vikelva og Nydammen. Noe nærmere detaljert beskrivelse vil vi ikke innlate oss på, bare nevne at den er ca. 2500 m lang og lagt i vekslende terreng. Grunnen eies av A/S Ranheim Papirfabrik, som har stilt det hele til gratis benyttelse for idrettslaget. Ranheim Papirfabrik har ellers vært meget villig innstilt overfor dette prosjekt.

Lysløypekomiteen, som består av Øistein Saksvik, Fredrik Kiær, Peder Stamnes og Fridtjof Brun, ser optimistisk på saken. De tror det skal lykkes å få lysløypa kjørbare til førstkommande vinter.

E.

Fra Fjæras glanstid. — Dette var engang hurtigseileren «Norden», som eides av en nessekonge i Lofoten, Sverdrup i Reine.

De siste på skansen i Fjæra: — Fra venstre, bakerste rekke: Reidar Selnes, Gustav Darell, Karl Buan, Leif Paulsen, Dagfinn Wikdahl og Reidar Kvam. Foran, fra venstre: Einar M. Paulsen og Johan Paulsen.

